

KAPITTEL 1

FRA KINOSYSTEM TIL KINOMARKED

Av Ivar Halstvedt, Oslo Kino AS.

Det vår bransje i flere mannsaldre har kalt det norske kinosystemet ble først et system etter at norske myndigheter i 1913 opprettet konsesjonsinstituttet for kinodrift. Denne konsesjonen ble et nødvendig handelsbrev for kinodrivere i Norge.

Kommunene ble samtidig tildelt oppgaven for den lokale konsesjonstildelingen. Dette bidro sterkt til at kommunene i perioden 1913 – 1920 opprettet egne kinovirksomheter eller overtok eksisterende privat kinovirksomhet for videre drift i egen regi.

Med et dominerende kommunalt eierskap, har kinoene siden bestått som selvstendige virksomheter og videreført sine tilbud lokalt over hele Norge, selv mange år etter at lønnsomheten ved kinodrift forsvant de fleste steder.

I 1917 ble Kommunale Kinematografers Landsforbund (i dag FILM&KINO) dannet som en organisasjon for kommunale kinodrivere i Norge og har siden representert majoriteten av det norske kinomarkedets eiere og drivere.

Kinobransjens utfordringer og fellesoppgaver har i stor grad vært løst gjennom samarbeid og kinoaktørenes felles oppslutning om FILM&KINO som kinobransjens og medlemskommunenes organ.

At FILM&KINO har maktet å utføre en slik oppgave for å gi kinoene en slik bistand, er nært knyttet til inntekten fra de offentlige avgiftsmidlene, som FILM&KINO er blitt tilført siden 1988, på delegert myndighet fra Toll- og Finansdepartementet og ihht Lov om film og videogram.

Utmeislingen av det norske kinosystemet er således en politisk konstruksjon, bygget på et bredt kommunalt eierskap, statlig tverrpolitisk enighet om norsk desentraliseringspolitikk samt langsiktige, kulturpolitiske grep med finansiering gjennom tilførsel av offentlige avgiftsmidler.

Ny tid og nye aktører

Slik var situasjonen i det norske kinomarkedet helt frem til slutten på 1990-tallet. Det norske kinomarkedet var inntil da preget at 90 % offentlige eierskap, hvor de private aktørene, med kun 3 unntak (Bodø, Tønsberg og Arendal), i realiteten var offentlig støttede dugnadsdrevne kinoer og Forsvarets egendrevne kinoer.

Denne markedssammensetningen har alltid skilt seg klart fra situasjonen i våre naboland i Sverige, Danmark og Finland, hvor kinomarkedet aldri har blitt omfattet av offentlig eierskap og hvor enkeltmarkedene har vært preget av store enkeltaktørers dominans, og hvor eierskapet har røtter medie- og forlagskonsern som Egmont, Bonnier og Sanoma.

Disse aktørene så fra slutten av 1990-tallet og fremover med stadig økende interesse på det norske kinomarkedet, som hadde en fullstendig oppsplittet struktur, kun forent av sin bransjeorganisasjon FILM&KINO og et regulerende lovverk.

Kompetanse rundt etableringsspørsmål, effektiv drift og kinolønnsomhet

Frem til årtusenskiftet hadde FILM&KINO samlet inn, bygget opp og tilbudt sine kompetansetjenester til sine medlemskommuner og kinoer med konsesjon. Mindre kommuner som ikke hadde mulighet til å drive egne faste kinotilbud, kunne motta tilbud fra FILM&KINO om ambulerende kinotilbud i regi av FILM&KINOs Bygdekino, som var Norges eneste kinokjede frem til da.

FILM&KINO anså at Bygdekinoens virksomhet på mindre steder i landet sammen med forpliktende regionale kinosamarbeid var svaret på utfordringene rundt fremtidig drift for småkinoene i landet.

Etter FILM&KINOS 2-årige utviklingsprosjekt "Fra monopol til konkurranse" som ble ledet av kinodirektør Stein Sandvik i Bergen, begynte ideen om å danne et kinoselskap for drift av mindre og mellomstore kinoer å vokse frem.

Bergen Kino AS stiftet Norsk Kinodrift AS i 2001 og fikk Trondheim Kino AS og Oslo Kinematografer AS med inn på eiersiden i henholdsvis 2002 og 2004. Oslo Kino AS kjøpte ut Norsk Kinodrifts øvrige eiere 31.12.2009 og har siden vært eneeier av selskapet. Norsk Kinodrift AS driver i dag 9 kinoer over hele landet og konkurrerer med SF Kino AS i flere markeder.

Inntreden av utenlandske kinoaktører, private kinodriveres etablering av store kinosentre samt de norske storkinoenes etablering av en kinokjede, medvirket til at den norske kinobransjen våknet opp og etter hvert så at det norske kinosystemet ikke hindret nye aktører fra å vokse frem og utvikle det norske kinomarkedet.

I 2002 kjøpte Trondheim Kino AS seg inn i Norsk Kinodrift AS. Fra venstre: Stein Sandvik, Bergen Kino AS, Ivar Halstvedt, Norsk Kinodrift AS, Egil Akselsen, Trondheim Kino AS.

De siste ti årene har antallet nye kinoetableringer økt sterkt i forhold til de 25 foregående år. Dette må sees i sammenheng med nye kinoaktørers inntreden, statlig innføring av kulturmomms på kinodrift, som ga fratrekksmuligheter for moms på oppføring av kinobygg, og den styrkede politiske troen og satsingen på at gode kinotilbud gir mange positive ringvirkninger for øvrig byutvikling, handel, boverdi og stedsidentitet.

Bakgrunn for prosjektet om å lage en manual for etablering av moderne kinosentre

Kravene til moderne kinodrift legger i dag press på økonomi, investeringsevne konkurransevne og forventningene fra publikum til aktualitet, tilgjengelighet, repertoarbredde og komfort. Kinoene har derfor i de siste 10 årene blitt tvunget til å tenke helt nytt i forhold til egen driftsøkonomi, med et balansert kommersielt fokus og økt kontroll på egne inntektsstrømmer.

Profesjonalisering av driftsledelse og hvordan man utformer og dimensjonerer kinobygget med en optimal salfordeling, seteantall og totalt antall kvadratmeter, er helt sentralt for om man vil lykkes med en nyetablering eller ikke.

FILM&KINO har i over 20 år tilbudt sine medlemskommuner og kinoer bistand i spørsmål rundt ombygging og nyetableringer av kinovirksomheter, gjennom sin rådgiver Rolv Gjestland.

Han har med lang erfaring, bred og tung kompetanse og internasjonalt anerkjente metoder for anvendelse innen kinodesign, teknikk og logistikk. Han har deltatt i nær sagt alle kinoprojekter i denne perioden, til glede for både store og små kinovirksomheter.

I et kinomarked som de siste 10 år har vært preget av sterk vekst, nye aktører og konsolidering, er det en fare for at nøkkelkompetansen om optimal kinoutforming og effektiv kinodrift, vil komme på stadig færre hender internt i kinokjedene og i mindre grad bli et tilgjengelig fellesgode.

På dette grunnlaget tok Oslo Kino AS et initiativ over FILM&KINOs landsmøte i 2008 om at bransjens ledende kompetansekrefter innen kinodrift og kinoetableringer, samlet seg og begynte et dokumentasjonsarbeid omkring disse temaene.

Vår intensjon er å legge frem en manual for alle som ønsker å etablere moderne kinosentre eller forbedre eksisterende kinoanlegg. Denne foreligger herved og vil bli holdt løpende oppdatert av FILM&KINO og tilgjengeliggjort for deres medlemmer i kommende år gjennom en nettbasert versjon. Vi håper den kan være til nytte.

«If you build it, they will come!»